

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Географічний факультет
Центр євроінтеграційних студій та комунікацій

«ДЗВЕНИГОРОДСЬКІ АКАДЕМІЧНІ ДІАЛОГИ»

Матеріали

Всеукраїнського науково-практичного семінару
викладачів, аспірантів, магістрантів та студентів
09-11 жовтня 2026 року

Тернопіль, Дзвенигород – 2026

*Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Вченою радою географічного факультету
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка
(протокол № 3 від 28 жовтня 2026 р.)*

За загальною редакцією доктора географічних наук,
професора кафедри географії України і туризму, декана географічного факультету
Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
Андрія Кузишина.

Науково-організаційний комітет семінару:

голова комітету – **Андрій Кузишин**, доктор географічних наук, професор, декан географічного факультету Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. **Члени комітету:** **Володимир Біланюк**, кандидат географічних наук, доцент, декан географічного факультету Львівського національного університету ім. І. Франка; **Мирослав Заячук**, доктор географічних наук, професор, декан географічного факультету Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича; **Роман Сливка**, кандидат географічних наук, доцент, завідувач кафедри географії та природознавства Карпатського національного університету ім. В. Стефаника; **Інна Поплавська**, кандидат географічних наук, доцент, завідувач кафедри географії України і туризму Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка; **Іван Ганусяк**, завідувач Геостанціоном Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. **Відповідальний секретар** – **Сергій Задворний**, кандидат географічних наук, доцент кафедри географії України і туризму Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка.

Контактна адреса:

Науково-організаційний комітет Всеукраїнського науково-практичного семінару викладачів, аспірантів, магістрантів та студентів «Дзвенигородські академічні діалоги»,
Географічний факультет, вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027,
тел. +38 (0352) 43-61-54, e-mail: geo.tnpu@gmail.com.

«Дзвенигородські академічні діалоги»: матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару викладачів, аспірантів, магістрантів та студентів (09-11 жовтня 2026 р.). Тернопіль: ТНПУ, 2026. 125 с.

Збірник містить матеріали всеукраїнського науково-практичного семінару викладачів, аспірантів, магістрантів та студентів. У тезах висвітлюються актуальні питання географічної освіти, географії та регіональних студій, наук про Землю, екології, туризму та рекреації на глобальному, національному, регіональному та локальному рівнях. Тексти представлено із максимальним збереженням авторської редакції. Автори несуть відповідальність за зміст доповідей, а також добір, точність наведених фактів, цитат, власних імен та інших відомостей.

© Колектив авторів, 2026

© ТНПУ, 2026

ЗМІСТ

ГЕОГРАФІЧНА ОСВІТА

<i>Володимир БІЛАНЮК, Євген ІВАНОВ.</i> ГЕОГРАФІЧНІ СТАЦІОНАРИ ЛЬВІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЯК НАУКОВІ І НАВЧАЛЬНІ ПОЛІГОНИ.....	6
<i>Богдан ГАВРИШОК, Ганна ДОЛОПІКУЛА.</i> МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ЕКСКУРСІЙ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ.....	9
<i>Наталія ІЛІКА.</i> МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КРАСЗНАВЧОГО МАТЕРІАЛУ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ (НА ПРИКЛАДІ ГУЦУЛЬЩИНИ).....	12
<i>Галина КОВБІНЬКА.</i> ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ: ВІД АУДИТОРІЇ ДО ПОЛЬОВОГО МАРШРУТУ.....	15
<i>Богдан МАКОГНЮК.</i> СТЕМ-КЛАСТЕР ЯК МОДЕЛЬ КОМПЛЕКСНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ЛІЩЕЮ ІМЕНІ РОМАНА ШУХЕВИЧА В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКУ...17	17
<i>Оксана ПЕРХАЧ, Іван РОВЕНЧАК.</i> МУЗЕЙНА ЕКСКУРСІЯ ЯК СУЧАСНИЙ МЕТОД ПРАКТИКООРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ “ГЕОГРАФІЯ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ”.....	20
<i>Наталія ТАРАНОВА.</i> МЕТЕОРОЛОГІЧНА СКЛАДОВА ПОЛЬОВОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ПЕРШОГО КУРСУ ГЕОГРАФІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ.....	22
<i>Наталія ТАРАНОВА.</i> СЕЗОННІ СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ПРИРОДНИМИ ПРОЦЕСАМИ ЯК СКЛАДОВА ПОЛЬОВОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ.....	25
<i>Любомир ЦАРИК, Володимир ЦАРИК.</i> ДЗВЕНИГОРОДСЬКИЙ ГЕОСТАЦІОНАР ЯК ОСВІТНЬО-НАУКОВИЙ ПОЛІГОН.....	27

ГЕОГРАФІЯ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ

<i>Ольга БІЛОКУЧМА.</i> ДНІСТЕР ЯК ОСНОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ТА ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ.....	31
<i>Анна ГРИЦИШИН.</i> ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ПРИДНІСТЕР’Я ЯК ОСНОВА ЙОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ.....	33
<i>Наталія ЗАБЛОТОВСЬКА, Роман ЗМІЙОВСЬКИЙ.</i> ОСОБИВОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ПЛАНУВАННЯ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ МАМАЇВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ.....	36
<i>Андрій КУЗИШИН.</i> СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ В ПРОСТОРОВОМУ ВИМІРІ: СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ.....	39

<i>Роман СЛИВКА, Йосип ГІЛЕЦЬКИЙ, Любов СЛИВКА, Ірина ЗАКУТИНСЬКА. ПРОСТОРОВІ ПРОЯВИ ГЕОБРЕНДУ ПОКУТТЯ У СТРАТЕГІЯХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.....</i>	<i>42</i>
<i>Ігор ЧЕБОЛДА, Ігор КУЗИК. ПОСВЯТА У ГЕОГРАФИ: ТРАДИЦІЯ, ЩО ЄДНАЄ ПОКОЛІННЯ.....</i>	<i>45</i>

НАУКИ ПРО ЗЕМЛЮ

<i>Дмитро ГЕРАСИМЧУК. ХАРАКТЕРИСТИКА СПРОМОЖНОСТІ МЕЛЬНИЦЯ-ПОДІЛЬСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ТА МІСЦЕ В НІЙ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ.....</i>	<i>48</i>
<i>Сергій ГУЛИК, Іван РУДАКЕВИЧ, Юрій РУДИК. ГЕОГРАФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ҐРУНТОВОГО ПОКРИВУ ВЕЛИКОБЕРЕЗОВИЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....</i>	<i>51</i>
<i>Інна КОСТЕЦЬКА. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ГРОМАД ХМЕЛЬНИЦЬКОГО РАЙОНУ...</i>	<i>54</i>
<i>Димитрій КУКУРУДЗА. УРБОЛАНДШАФТИ В ПРОСТОРОВІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ МЕДИЧНИХ КЛАСТЕРІВ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ: ФУНКЦІОНАЛЬНІСТЬ ТА ДОСТУПНІСТЬ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ.....</i>	<i>56</i>
<i>Петро ЦАРИК. ВПЛИВ ГЕОМОРФОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ДНІСТРОВСЬКОГО КАЊЬОНУ НА ФОРМУВАННЯ ЙОГО МІКРОКЛІМАТУ ТА РОСЛИННОГО СВІТУ.....</i>	<i>59</i>
<i>Назар ЯНЕЦЬ. ЗЕМЕЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ В СИСТЕМІ СТАЛОГО ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ.....</i>	<i>62</i>

ЕКОЛОГІЯ

<i>Ірина БАРНА, Сергій БАРНА. ЕКОЛОГІЧНИЙ ДИСКУРС РЕГІОНАЛЬНИХ ОНЛАЙН-МЕДІА.....</i>	<i>66</i>
<i>Ігор ПАСТУШЕНЧИН. ЕКОЛОГІЧНІ ПАРАМЕТРИ ПОВЕРХНЕВИХ ВОД РІЧОК ЗАХІДНОГО ПОДІЛЛЯ.....</i>	<i>69</i>
<i>Катерина ФЛІНТА. ОЦІНКА ЕКОСИСТЕМНИХ ПОСЛУГ ДЕРЖАВНИХ ТА КОМУНАЛЬНИХ ЛІСІВ ЧОРТКІВСЬКОГО РАЙОНУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....</i>	<i>72</i>
<i>Любов ЯНКОВСЬКА, Світлана НОВИЦЬКА. ЕКОЛОГІЧНИЙ СЛІД МІСТ: ВІД ПЕРШИХ ПОСЕЛЕНЬ ДО СУЧАСНИХ МЕГАПОЛІСІВ.....</i>	<i>74</i>

ТУРИЗМ ТА РЕКРЕАЦІЯ

<i>Андрій ГЛУХОВ. МІЖНАРОДНИЙ ТУРИЗМ КРІЗЬ ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ: НАПРЯМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....</i>	<i>77</i>
---	-----------

<i>Аліна ДЯЧУК. ОБМІЛННЯ ДНІСТРА: РИЗИКИ ДЛЯ РЕКРЕАЦІЇ БУКОВИНИ.....</i>	<i>80</i>
<i>Сергій ЗАДВОРНИЙ. ТУРИСТИЧНА СКЛАДОВА ПРОГРОМАДСЬКОСТІ УНІВЕРСИТЕТУ: KEYС ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА.....</i>	<i>82</i>
<i>Тарас ЗАСТАВЕЦЬКИЙ. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ТУРИЗМІ: ЦИФРОВІ ТРЕНДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ.....</i>	<i>86</i>
<i>Оксана ЗАЯЧУК, Яна КРИВОКОНЬ. СУЧАСНИЙ СТАН ВИНОРОБСТВА ТА ВИННОГО ТУРИЗМУ НА ТЕРИТОРІЇ ПОДІЛЛЯ.....</i>	<i>90</i>
<i>Владислав МЕЛЬНИЧУК. ПОДОРОЖ ЧЕРЕЗ МОВУ: МОВНІ ТУРИ У ПРОСТОРІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ.....</i>	<i>93</i>
<i>Інна ПОПЛАВСЬКА, Владислав МІНСЬКИЙ. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ.....</i>	<i>97</i>
<i>Богдан ПУШКАР. КРИЗОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У ТУРИСТИЧНИХ ПЕРЕВЕЗЕННЯХ: ЦИФРОВІ МЕХАНІЗМИ РЕАГУВАННЯ НА НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ.....</i>	<i>100</i>
<i>Зоряна ПУШКАР. КАДРОВА БЕЗПЕКА ТА УПРАВЛІННЯ ТРУДОВОЮ ПОВЕДІНКОЮ ПЕРСОНАЛУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ І НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ.....</i>	<i>104</i>
<i>Каріна ПШЕНИЧКО. СТАЛИЙ РОЗВИТОК ТУРИЗМУ НА МАЛЬДІВАХ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....</i>	<i>107</i>
<i>Іван РУДАКЕВИЧ, Ольга ПІДПЕРИГОРА. КРОС-КУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОЇ ТУРИСТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....</i>	<i>110</i>
<i>Наталія ФЛІНТА. ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНИХ KEYСІВ У ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ ЗДОБУВАЧІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ТУРИЗМ ТА РЕКРЕАЦІЯ»: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ.....</i>	<i>112</i>
<i>Соломія ЧИКИТА. ВІД РЕАЛЬНОГО МАРШРУТУ ДО ЦИФРОВОГО ДОСВІДУ: ВІРТУАЛЬНІ ПОДОРОЖІ В МІЖНАРОДНОМУ ТУРИЗМІ.....</i>	<i>115</i>
<i>Даніїл ШАПОВАЛОВ. РОЗВИТОК ТУРИЗМУ В АФРИКАНСЬКОМУ РЕГІОНІ.....</i>	<i>118</i>
<i>Назар ЯВОРСЬКИЙ. ШЛЯХИ МІНІМІЗАЦІЇ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ОВЕРТУРИЗМУ.....</i>	<i>121</i>

Галина КОВБІНЬКА

*кандидат географічних наук, асистент кафедри
фізичної географії, геоморфології та палеогеографії,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича*

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ: ВІД АУДИТОРІЇ ДО ПОЛЬОВОГО МАРШРУТУ

Реформування загальної середньої освіти в Україні зміщує акцент із передавання готових знань на формування компетентностей, які учні можуть застосувати в реальних життєвих ситуаціях [2; 4]. Для географії це означає посилення дослідницької, практичної та креативної складових навчання. Державний стандарт базової середньої освіти визначає серед ключових результатів уміння досліджувати навколишнє середовище, працювати з різними джерелами інформації та використовувати цифрові інструменти [1]. Проте в реальній освітній практиці аудиторна робота і польові дослідження часто залишаються слабо пов'язаними між собою. Екскурсії та практики організовуються епізодично, а зібрані в полі дані рідко стають основою подальшої аналітичної роботи.

Мета тез – обґрунтувати модель наскрізного використання інноваційних технологій, яка поєднує аудиторне, цифрове та польове навчання географії в єдиний освітній цикл.

Ми розглядаємо польовий маршрут не як окремий захід, а як центральну ланку триетапного процесу. Інноваційні технології в ньому виконують роль «мосту» між етапами, а не самоціль.

Перший етап – аудиторно-підготовчий. Його завдання полягає у формуванні в здобувачів освіти уявлення про територію дослідження ще до виходу в поле. Для цього доцільно застосовувати модель «перевернутого класу». Здобувачі самостійно опрацьовують теоретичний матеріал про геологічну будову, рельєф, ґрунтово-рослинний покрив території, а аудиторний час присвячується обговоренню та плануванню дослідження. Корисними є віртуальні екскурсії з використанням сервісів супутникових знімків і тривимірних моделей рельєфу. Вони дають змогу заздалегідь визначити ключові точки маршруту, оцінити крутизну схилів, простежити зміну угідь. На цьому етапі здобувачі формують дослідницькі питання й гіпотези, розподіляють ролі в групі, створюють електронні бланки спостережень. Такий підхід відповідає принципам інтерактивного навчання, за якого учасник процесу стає суб'єктом власного пізнання [5].

Другий етап – польовий. Мобільні пристрої перетворюють маршрут на простір збирання структурованих даних. GPS-трекінг дає змогу

фіксувати траєкторію руху та прив'язувати кожне спостереження до координат. Цифрові форми для опитувань і описів точок забезпечують однаковість записів у всіх учасників групи, що суттєво спрощує подальшу обробку. Фото- та відеофіксація з геотегами, прості вимірювальні прилади (кишенькові рН-метри, термометри, люксметри), а також мобільні застосунки для визначення рослин розширюють можливості навіть короткого маршруту. Для учнів загальної середньої освіти ефективними є ігрові форми: географічні квести й орієнтування за контрольними точками, де виконання завдання на кожній точці вимагає застосування знань, отриманих в аудиторії.

Показовим прикладом території для такої роботи є каньйонна частина долини Дністра. На порівняно короткій відстані тут можна простежити зміну відслонень гірських порід, ярусність схилів, контрасти мікроклімату й рослинності схилів різної експозиції. Маршрут вздовж такого профілю дає змогу побачити в природі взаємозв'язки між компонентами ландшафту, які в аудиторії розглядаються лише теоретично. Також він дозволяє оцінити наслідки господарської діяльності.

Третій етап – аналітично-рефлексивний. Після повернення в аудиторію зібрані дані обробляються за допомогою геоінформаційних систем. Здобувачі будують тематичні карти, ландшафтні профілі, діаграми, порівнюють власні результати з картографічними та літературними джерелами [3]. Підсумковим продуктом може бути інтерактивна історія-карта (story map), яка поєднує карту маршруту, фотографії, результати вимірювань і висновки. Такий продукт має практичну цінність: його можна використати як навчальний ресурс для наступних груп, матеріал для шкільного краєзнавчого проекту або основу для розроблення екологічної стежки. Завершальна рефлексія, зокрема обговорення, що вдалося, які гіпотези не підтвердилися і чому, формує в здобувачів критичне мислення та навички наукової аргументації.

Важливою перевагою запропонованої моделі є її гнучкість. В умовах воєнного стану, коли організація виїзних досліджень ускладнена або тимчасово неможлива, польовий етап можна частково замінити віртуальним маршрутом на основі даних, зібраних попередніми групами. Також можна використовувати доступні об'єкти в межах населеного пункту, наприклад шкільне подвір'я, парк чи міську річку. Цифрова складова при цьому зберігає дослідницький характер навчання.

Упровадження моделі потребує врахування низки чинників. Серед них технічна оснащеність закладу освіти, рівень цифрової компетентності вчителя, безпека учасників на маршруті та тривалість підготовки. Досвід

роботи зі студентами-географами засвідчує, що найбільші труднощі виникають не з освоєнням окремих застосунків, а з інтеграцією їх у цілісний навчальний сценарій. Тому підготовка майбутніх учителів географії має передбачати не лише ознайомлення з інструментами, а й проєктування повних циклів «аудиторія – маршрут – аудиторія».

Отже, інноваційні технології набувають найбільшої освітньої цінності тоді, коли вони поєднують аудиторне навчання з польовим дослідженням у єдиний цикл. Такий підхід посилює практичну спрямованість географічної освіти, розвиває дослідницькі й цифрові компетентності здобувачів і сприяє глибшому розумінню ландшафтів рідного краю. Перспективою подальших досліджень є розроблення типових сценаріїв польових маршрутів для різних регіонів України та оцінювання їх впливу на навчальні результати учнів.

Список використаних джерел:

1. Державний стандарт базової середньої освіти : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-п>
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>
3. Методика навчання географії в школі : навч. посіб. / за ред. С. Г. Коберника, Р. Р. Коваленка. Київ : Станіца-Київ, 2012. 320 с.
4. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. Київ, 2016. 40 с.
5. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. Київ : А.С.К., 2004. 192 с.

Богдан МАКОГНЮК

*старший лаборант кафедри географії та природознавства,
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника*

STEM-КЛАСТЕР ЯК МОДЕЛЬ КОМПЛЕКСНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТЬНОГО ПРОСТОРУ ЛІЦЕЮ ІМЕНІ РОМАНА ШУХЕВИЧА В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКУ

Підготовка закладів загальної середньої освіти до профільного навчання потребує узгодження змісту природничо-математичної освіти з організацією навчальних приміщень. Для географічної освіти це означає створення умов для спостережень, роботи з просторовими даними, аналізу природних процесів і виконання міжпредметних досліджень. Одним із підходів до такого оновлення є STEM-кластер, який поєднує предметні кабінети, лабораторне обладнання, цифрові засоби та гнучкі форми організації навчання.

Мета дослідження – визначити особливості моделі STEM-кластера